

اختلال‌های طیف اوتیستیک

(راهبردهای عملی برای معلمان و متخصصان)

تالیف:

انجمن خدمات حمایتی استان نورتامبرلند

ترجمه:

دکتر ستاره شجاعی
(استادیار دانشگاه شیراز)

دکتر قربان همتی علمدارلو
(استادیار دانشگاه شیراز)

محمد خاموشی
(مدرس دانشگاه)

فرود نیکوبین بروجنی
(مدرس دانشگاه)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۵

عنوان و نام پدیدآور : اختلال‌های طیف اتیستیک (راهبردهای عملی برای معلمان و متخصصان)/تالیف انجمن خدمات حمایتی استان نورتامبرلند؛ ترجمه ستاره شجاعی ... [اودیگران].

مشخصات نشر : تهران : آوای نور، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۱۶۸ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۱۳۴-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : عنوان اصلی:

Autistic spectrum disorders : practical strategies for teachers and other professionals, ۲۰۰۴ .

یادداشت : ترجمه ستاره شجاعی، قربان هم‌تی‌علمدارلو، محمد خاموشی، فرود نیکوبین‌پروجنی.

موضوع : کودکان درخودمانده -- انگلستان -- آموزش و پرورش

شناسه افزوده : شجاعی، ستاره، ۱۳۵۷ - مترجم

شناسه افزوده : شورای خدمات حمایت ارتباطی استان نورتامبرلند

شناسه افزوده : Northumberland County Council Communication Support Services

رده بندی کنگره : LC۱۳۹۳۴۷۱۹۳ / الف۳

رده بندی دیویی : ۹۴/۳۷۱

شماره کتابشناسی ملی : ۳۷۱۵۳۳۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اختلال‌های طیف اتیستیک

(راهنمادهای عملی برای معلمان و متخصصان)

تالیف: انجمن خدمات حمایتی استان نورتامبرلند

ترجمه: دکتر ستاره شجاعی - دکتر قربان همتی علمدارلو

محمد خاموشی - فرود نیکوبین بروجنی

صفحه‌ارایی: منیرالسادات حسینی

چاپ دوم ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰ جلد

صحافی: نشاط

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۱۳۴-۴

● تهران: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای صاحب اثر محفوظ است

قیمت ۱۳۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۳	فصل نخست: مهارت‌های رفتاری
۱۳	۱) رفتار کودک در زمان بازی
۱۵	۲) زمان غذا خوردن
۱۷	۳) فعالیت گروهی
۱۹	۴) حد و مرز
۲۰	۵) قوانین مدرسه
۲۱	۶) گذار
۲۳	۷) اضطراب
۲۵	۸) خشم
۲۷	۹) رفتار اخلاص‌گرانه
۲۸	۱۰) رفتارهای وسواسی
۲۹	۱۱) رفتارهای غیرعادی
۳۱	۱۲) حواس‌پرتی
۳۲	۱۳) فعالیت‌های گروهی روی فرش
۳۴	۱۴) پیروی از دستور کار خودشان
۳۵	۱۵) تغییر در برنامه روزمره زندگی
۳۶	۱۶) سازماندهی
۳۸	۱۷) سازگاری در گروه
۴۱	فصل دوم: مهارت‌های تفکر و یادگیری
۴۱	۱) ادراک کل
۴۲	۲) عدم توانایی دریافت همزمان اطلاعات از چند حس
۴۴	۳) تکالیف خانه

۴۵ استقلال	(۴)
۴۷ گوش کردن	(۵)
۴۸ شروع کردن یک تکلیف	(۶)
۵۰ ادامه دادن انجام تکلیف	(۷)
۵۲ خستگی	(۸)
۵۳ تفکر انعطاف‌ناپذیر	(۹)
۵۴ واقعیت، تخیل و تصویرسازی ذهنی	(۱۰)
۵۵ مهارت‌های تفکر	(۱۱)
۵۷ ذهن‌خوانی	(۱۲)
۵۹ فصل سوم: مهارت‌های گفتگو	
۵۹ دانش و نیازهای شنونده	(۱)
۶۰ شروع کردن گفتگو	(۲)
۶۲ آغاز و گسترش گفتگو	(۳)
۶۴ زبان بدن و اشاره	(۴)
۶۵ بیان چهره‌ای و ارتباط چشمی	(۵)
۶۷ تَن صدا	(۶)
۷۱ فصل چهارم: مهارت‌های حسی - حرکتی	
۷۱ حرکت پیوسته	(۱)
۷۳ بوییدن، لمس کردن و مزه کردن	(۲)
۷۵ بینایی	(۳)
۷۷ صدا	(۴)
۷۹ مهارت‌های حرکتی ظریف و درشت	(۵)
۸۰ تربیت‌بدنی و بازی	(۶)
۸۳ فصل پنجم: مهارت‌های زبان و ارتباط	
۸۳ علایق محدود	(۱)
۸۴ رشد زبان	(۲)

۸۵	۳) ویژگی‌های زبان عادی
۸۷	۴) درک تحت‌اللفظی
۸۸	۵) استنباط
۹۰	۶) استدلال کلامی
۹۲	۷) پیروی کردن از دستورعمل‌ها
۹۵	فصل ششم: مهارت‌های اجتماعی
۹۵	۱) روابط خانه - مدرسه
۹۶	۲) سرنخ‌های اجتماعی
۹۸	۳) رفتار نامطلوب
۹۹	۴) دوست‌یابی
۱۰۰	۵) حفظ دوستی
۱۰۲	۶) بازی تعاملی
۱۰۳	۷) همدلی و درک عاطفی
۱۰۵	۸) دروغ‌گویی‌ها و سایر کاربردهای زبان
۱۰۶	۹) لطفه‌ها
۱۰۸	۱۰) حادثه و زورگیری
۱۱۱	فصل هفتم: راهبردهای عمومی
۱۱۱	۱) داستان‌های اجتماعی
۱۱۳	۲) حلقه دوستان
۱۱۵	۳) استفاده از نظام دوست‌کمکی
۱۱۶	۴) راهبردهای زمان‌بازی
۱۱۷	۵) رویکرد تیچ
۱۱۹	۶) راهنمای دیداری و طرح‌گذار
۱۲۰	۷) طراحی ایستگاه کار
۱۲۲	۸) قفسه بایگانی اجتماعی
۱۲۵	۹) ارتباط خانه - مدرسه

- ۱۲۶ کارت‌های سر نخ برای گفتگو (۱۰)
- ۱۳۰ راهبردهای سازماندهی (۱۱)
- ۱۳۲ پیشنهادهایی برای بهبود مهارت‌های حرکتی (۱۲)
- ۱۴۰ فعالیت‌هایی برای ارتقاء آگاهی غیرکلامی (۱۳)
- ۱۴۵ دانش‌آموز بزرگتر - یک رویکرد کل کلاس (۱۴)
- ۱۶۱ منابع
- ۱۶۷ منابع پیشگفتار مترجمان

پیش‌گفتار مؤلفان

در سال‌های اخیر پیشرفت‌های عمده‌ای در زمینه کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک^۱ رخ داده است که تأثیر قابل ملاحظه‌ای هم بر کار و هم بر مسوولیت‌های همه کارکنان شاغل در محیط‌های آموزشی داشته است. نخست، به طور کلی هم متخصصان و هم عموم مردم پذیرفته‌اند اختلال‌های طیف اتیستیک نسبت به گذشته بسیار بیشتر شده است. دوم، انتظار بر این است که اکثر کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک در حد امکان در محیط آموزش فراگیر^۲ آموزش ببینند. برای اکثر افراد این به معنی آموزش در محیط یکپارچه^۳ است. هنوز هم والدین کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک گزارش می‌کنند که یکی از اولویت‌های اصلی‌شان دستیابی به مناسب‌ترین آموزش برای کودکان‌شان است.

برنامه ملی اتیسم کودکان^۴ پیشنهاد می‌کند که همه کارکنانی که با کودکان کار می‌کنند باید به طور منظم آموزش آگاهی از اتیسم را دریافت کنند و همه مدارس باید چنین آموزشی را به عنوان بخشی از برنامه منظم خود دست‌کم هر سه سال یک بار داشته باشند. افزون بر این، بسیاری از کارکنان آموزشی و حمایتی نیازمند آموزش ویژه برای تعلیم و تربیت و حمایت از افراد با اختلال‌های طیف اتیستیک هستند. همچنین مدارس و سایر محیط‌های آموزشی نیازمند دستیابی به آموزش و مداخله‌های تخصصی در زمینه اختلال‌های طیف اتیستیک هستند تا بتوانند توصیه‌ها و مشاوره‌های ضروری را در مورد نیازهای ویژه اجتماعی، ارتباطی و آموزشی این کودکان ارائه کنند.

در زمینه مهارت‌های ارزیابی و تدریس به کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک در محیط‌های آموزشی، منابع و فرصت‌های آموزشی بسیاری ارائه شده است. با وجود این، برای اکثر مدارس و مسوولان آموزشی نیازهای برآورده نشده بسیاری در زمینه آموزش و

۱. Autism spectrum disorder

۲. Inclusive education

۳. Mainstream education

۴. The National Autism Plan for Children

منابع وجود دارد. کتاب اختلال‌های طیف اتیستیک: راهبردهای عملی برای معلمان و سایر متخصصان^۱ توسط تیم تخصصی زیر نظر انجمن خدمات حمایتی استان نورثامبرلند^۲ تهیه شده است و اطلاعات ارزشمندی در شش حیطه اصلی که کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک در آن حیطه‌ها بیشترین مشکلات را دارند، ارائه کرده است. این حیطه‌ها شامل مهارت‌های رفتاری^۳، مهارت‌های یادگیری و تفکر^۴، مهارت‌های گفتگو^۵، مهارت‌های حسی-حرکتی^۶، مهارت‌های زبان و ارتباط^۷ و مهارت‌های اجتماعی^۸ است. این کتاب برای کمک به معلمان، مربیان و متخصصانی که در مدارس فعالیت می‌کنند، طراحی شده است تا حیطه‌ای را که کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک در آن مشکل دارند را شناسایی کنند، دلیل رفتار ویژه کودکان را بفهمند و توصیه ویژه‌ای برای تغییر، کاهش یا مدیریت این مشکلات ارائه کنند. شایان ذکر است که همه کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک، همه مشکلات حیطه‌های یاد شده را تجربه نمی‌کنند. با وجود این، از آنجایی که اختلال‌های طیف اتیستیک به طور مستمر با اختلال‌های دیگر از قبیل اختلال نارسایی توجه- بیش‌فعالی^۹، کنش‌پریشی^{۱۰} و نارساخوانی^{۱۱} همراه است، برخی از کودکان مشکلات قابل ملاحظه‌ای در اکثر این حیطه‌ها دارند.

انجمن خدمات حمایتی استان نورثامبرلند

۱. Autistic Spectrum Disorders: Practical Strategies for Teachers and Other Professionals

۲. The Northumberland County Council Communication Support Service

۳. Behaviour skills

۴. Learning and thinking skills

۵. Conversation skills

۶. Sensory-motor skills

۷. Language and communication skills

۸. Social skills

۹. Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD)

۱۰. Dyspraxia

۱۱. Dyslexia

پیش‌گفتار مترجمان

اختلال‌های طیف اتیستیک که به اختلال‌های رشدی فراگیر^۱ نیز معروف هستند و گاهی اوقات اختلال‌های ارتباط اجتماعی نامیده می‌شوند شامل اتیسم^۲، نشانگان آسپرگر^۳، نشانگان رت^۴ و اختلال از هم پاشیدگی کودکی^۵ است. همچنین اختلال‌های طیف اتیستیک آن دسته از افرادی را که در مهارت‌های اجتماعی و ارتباط دارای رشد ناهنجار هستند، اما مشکل‌شان به اندازه‌ای شدید نیست که بتوان آنها را در یکی از طبقه‌های یاد شده جای داد را نیز در بر می‌گیرد. این گروه به عنوان «اختلال رشدی فراگیر که در طبقه‌های دیگر قرار نمی‌گیرد» طبقه‌بندی می‌شود (وستوود^۶، ۲۰۰۹). اختلال‌های طیف اتیستیک به طور عمده تعاملات اجتماعی، زبان و رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهند (اسمیت و تایلر^۸، ۲۰۱۲). به بیان دیگر، اختلال‌های طیف اتیستیک، اختلال‌های عصب‌زیست‌شناختی پایداری هستند که علت آنها ناشناخته است و موجب نارسایی در ارتباط، فهم زبان، بازی، مهارت‌های اجتماعی و تعامل با دیگران می‌شوند (مرکز ملی آمار کودکان و نوجوانان دارای ناتوانی^۹، ۲۰۰۴).

کتاب اختلال‌های طیف اتیستیک: راهبردهای عملی برای معلمان و متخصصان توسط انجمن خدمات حمایتی استان نورتامبرلند تدوین شده است و شامل هفت فصل است که در فصل نخست مهارت‌های رفتاری، در فصل دوم مهارت‌های یادگیری و تفکر، در فصل سوم مهارت‌های گفتگو، در فصل چهارم مهارت‌های حسی-حرکتی، در فصل پنجم مهارت‌های زبان و ارتباط، در فصل ششم مهارت‌های اجتماعی و در فصل هفتم راهبردهای عمومی ارائه شده است. ساختار کتاب به گونه‌ای است که در هر فصل

۱. Pervasive developmental disorder

۲. Autism

۳. Asperger Syndrome

۴. Rett Syndrome

۵. Childhood Disintegrative Disorder

۶. Pervasive Developmental Disorder not Otherwise Specified

۷. Westwood

۸. Smith & Tyler

۹. National Information Center for Children and Youth with Disabilities

مهارت‌های کارکردی متناسب با موضوع فصل آورده شده و مشکلات کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک در آن مهارت مورد بحث قرار گرفته و راهبردهای عملی برای کمک به این کودکان جهت یادگیری آن مهارت و غلبه بر مشکلاتش در آن زمینه به صورت کاربردی ارائه شده است.

اگرچه این کتاب بیشتر برای استفاده معلمان و متخصصان کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک با تأکید بر مهارت‌های ضروری در محیط‌های آموزشی نگاشته شده است، اما برای والدین این کودکان نیز بسیار مفید است. مطالعه کتاب حاضر را به والدین، معلمان، مربیان و متخصصان کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک پیشنهاد می‌کنیم و انتظار داریم خوانندگان با ارائه دیدگاه‌ها و پیشنهادهای خود ما را در رفع کاستی‌ها یاری دهند.

در پایان از جناب آقای سید علی محمد میرحسینی مدیر محترم مؤسسه انتشارات آوای نور و همکارانشان به خاطر همکاری‌های صمیمانه و فراهم آوردن امکان چاپ این کتاب تشکر می‌کنیم و از خداوند متعال آرزو مندیم که همواره در راه نشر آثار علمی و فرهنگی موفق و مؤید باشند.

دکتر ستاره شجاعی (استادیار دانشگاه شیراز)

گزیده ای از متن کتاب:

رفتار کودک در زمان بازی^۱

بسیاری از مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی اساساً در طول بازی رشد می‌کنند، اما کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک^۲ به دلیل داشتن مشکل در بازی کردن، این مهارت‌ها را کسب نمی‌کنند. در واقع این کودکان نمی‌دانند که در کجا، با چه کسی، چه زمانی و چگونه بازی کنند. برای آن‌ها تعامل اجتماعی دشوار است و نمی‌توانند مثل کودکان عادی با دیگران تعامل داشته باشند.

سطح نظارت بزرگسالان و ساختارمندی کلاس درس این کودکان نباید مشابه کودکان عادی باشد، زیرا چنین شرایطی منجر به بدتر شدن رفتار آن‌ها می‌شود. در چنین شرایطی عوامل حسی از قبیل سروصدا و حرکات سایر کودکان، رفتار این کودکان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین شرایط آب و هوایی به ویژه وزش باد ممکن است باعث آسیب به آن‌ها شود. به طور معمول رفتار چالش‌انگیز کودک به این معنی است که او مضطرب، ناکام و یا ترسیده است.

راهبردها

- محدودیت‌های مشخصی را ایجاد کرده و اطمینان حاصل کنید که کودک همه نواحی که محدودیت بازی ندارد را می‌شناسد. برای مثال هنگامی که هوا بارانی است یا هنگامی که کودک وانت مخصوص حمل کتاب را می‌بیند و غیره. در این زمینه تصاویر، عکس‌ها و فیلم می‌تواند کمک‌کننده و مفید باشد.
- مطمئن شوید که قوانین زمین بازی (به ویژه قوانین مربوط به رعایت نوبت و رعایت حقوق دیگران) مشخص و روشن هستند و به طور مستمر مورد استفاده قرار می‌گیرند.
- بزرگسالان می‌توانند برخی از بازی‌های کودکانه را به کودکان با اختلال‌های طیف اتیستیک آموزش دهند و با آن‌ها تمرین کنند.

۱. Playtimes

۲. Autism spectrum disorder

- از حمایت‌های گروه همسالان^۱ در هنگام بازی استفاده کنید تا اینکه همه همسالان احساس مسئولیت کنند.

....

۱. Peer group

